

DANIJELA DOBLANOVIĆ ŠURAN,  
*DIFERENTIA SEU CONFINIUM. PROSTOR  
IZMEĐU VODNJANA I SAVIČENTE U 15. I 16.  
STOLJEĆU / IL TERRITORIO TRA DIGNANO E  
SANVICENTI NEL XV E XVI SECOLO*

Koper Capodistria: Humanističko društvo Histria, 2023., 242 str.

U nakladi *Humanističkog društva Histria* iz Kopra 2023. godine objavljena je knjiga Danijele Doblanović Šuran, profesorice ranonovovjekovne povijesti na Filozofskom fakultetu u Puli. Publikacija je realizirana u sklopu projekta *Prostor između Savičente i Vodnjana u 16. stoljeću*, čija je koordinatorica upravo Doblanović Šuran.

Znanstveni interes te povjesničarke – čije ime impresum skromno bilježi samo kao urednicu izdanja – usmjeren je prema istraživanju povijesti istarskoga poluotoka u ranome novom vijeku s osobitim naglaskom na demografske procese. Kao pripadnica mlađe generacije povjesničara do sada je (su)potpisala šest knjiga i tridesetak znanstvenih članaka i poglavlja u knjigama objavljenih u hrvatskim i inozemnim znanstvenim publikacijama što su biografsko-profesionalni podatci vrijedni pažnje jer upućuju na nastavak visokog standarda i u tome njezinu najnovijem historiografskom djelu.

Kako u svojem predgovoru piše Dean Krmac, polazište navedene knjige bio je crtež područja Savičente (u knjizi se rabi oblik toponima Savičenta, a ne onaj službeni /Svetvinčenat/, a odabir se obrazlaže njegovim korištenjem u Istarskome razvodu) i Vodnjana te opsežno pisano izvješće koje je bilo temelj nastanku spomenutog crteža iz 1553. godine. Sam crtež, inače, djelo je mletačkoga kartografa Nicolòa Dal Cortiva. Tijekom istraživanja pojavili su se brojni novi izvori koji ili prethode spomenutom sporu oko granica između ta dva susjedna naselja ili se nastavljaju na njega, pa je autorica i njih obradila i predstavila u tome svojem najnovijem monografskom djelu. Osim arhivskim, D. Doblanović Šuran bavila se i terenskim istraživanjima kako bi utvrdila suvremeno stanje međaša, građevina, toponima i prirodnih danosti na koje su ukazali svjedoci u procesu prije gotovo okruglih pola tisućljeća.

U autoričinoj uvodnoj napomeni (str. 15–16) donose se obavijesti o korištenim arhivskim izvorima i o upotrijebljenoj metodologiji u toj knjizi. Kraćim poglavljem o diferencijama u istarskoj povijesti (21–23) autorica uvodi čitatelja u ključni termin same knjige.

Sporne granice između Općine Vodnjana i feuda Savičente trajali su od 1425. godine na dalje „zbog različite interpretacije granične crte” (24). Ni sredinom 16. stoljeća sukobi zbog spornih *kunfina* (autorica rabi taj dijalektalni izraz u značenju međa) nisu prestali. Premda od sredine 16. stoljeća raste važnost kartografskih prikaza, teritorijalno mapiranje postalo je sastavnim dijelom razgraničavanja tek od sredine 17. stoljeća. Razlog što granice tada nisu bile točno definirane bio je i u tome što nije bilo precizne kartografije ni mjernih instrumenata.

Sredinom 16. stoljeća gospodarica Savičente, inače udovica Andree Morosinija, Chiara Morosini zauzela se za „konačno rješenje preoblemata oko razgraničenja” (25). Kako su za okončanjem spora žudjeli i Vodnjanci, ujesen 1553. godine nastao je spomenuti crtež na pergameni sa spornim *kunfinom*. Prije nastanka Dal Cortivova crteža rašporski kapetani Marcello (1461.) i Malipiero (1536.) obišli su sporne međe i donijeli presude o razgraničenju koje se u toj knjizi prvi put objavljuju u transkripciji. Uvodno se prije prijepisa tih dvaju dokumenata donose historiografske studije. Taj je sadržajni princip korišten i u ostalim procesima što se ovdje objavljuju.

Kako ni presuda Malipiera ni crtež diferencije Dal Cortiva nisu uspjeli riješiti stoljetni problem, 1556. novi rašporski kapetan donosi novu presudu čija se transkripcija publicira uz pripadajuću studiju. Usporedna tablica triju presuda (1461., 1536. i 1556.) olakšava praćenje njihova ključnog sadržaja. Dakako da su procesi predstavljali stanovite troškove, od kojih je onaj sačuvan iz 1555. predstavljen zasebnim poglavljem s priloženim prijepisom.

Složeno pitanje *kunfina* između feuda Savičente i Općine Vodnjana rješavano je i u kasnijim razdobljima sve do uključivo Franciskanskog katastra iz 1819. godine čiji sadržaj autorica koncentrira u zasebno poglavlje kojem dodaje prijepis opisa sjeverne granice k.o. Roverija prema spomenutom katastru. Taj prvi dio knjige zaključen je popisom korištenih izvora iz Državnog arhiva u Veneciji, Državnog arhiva u Trstu, Arhiva Istarskog društva za arheologiju i zavičajnu povijest u Trstu te Arhiva Porečke i Pulske biskupije uz bibliografiju.

Drugi dio knjige posvećen je procesu iz 1553. godine. Kako je ranije napisano, ujesen te godine u Istru je poslan mletački mjeritelj Dal Cortivo sa zadatkom da napravi crtež spornog područja između tih dvaju naselja. Crtež prati proces u sklopu kojeg je opisano razgraničenje, zapisano ispitivanje svjedoka i obilazak

spornih lokaliteta u razdoblju Dal Cortivova boravka u Istri, 13. listopada – 6. studenoga 1553. Na crtežu se uz Savičentu i Vodnjan mogu opaziti glavne granične oznake na prostoru diferencija među koje se ubrajaju i tada postojeće crkvice. Završna cjelina otvara se podacima o arhivskom izvoru, njegovim opisom, pa slijede transkripcija naziva s njihovim pojašnjenjima, kvalitetna preslika Dal Cortivova koloriranog crteža izvorno načinjenog na pergameni. Načela priređivanja i sažeti sadržaj rukopisa nalaze se neposredno prije same transkripcije. U završnom dijelu knjige nalazi se pojmovnik, tj. tumačenja najvažnijih pojmova koji se upotrebljavaju u izvoru o razgraničenju iz 1553., bibliografija te kazala mjesta, crkava i osoba. Nije izostala ni zahvala pojedincima koji su pomagali autorici pri ubikaciji nekih od toponima i fotografa čiji radovi sadržajno skladno i dojmljivo upotpunjuju knjigu.

Publikacija je u cjelini dvojezična, tj. na hrvatskome i talijanskome jeziku, s time da su prijepisi dokumenata ostavljeni u izvornim jezicima.

Prikazana monografska publikacija o vodnjansko-savičentskoj diferenciji, toj stoljetnoj neuralgičnoj točki kakvih je tijekom ranonovovjekovlja na istarskom polutoku bilo mnoštvo – poglavito na mletačko-carskoj granici – rezultat je višegodišnjega znanstvenoistraživačkog rada te kao takva zaslužuje pozornost historiografske i opće čitalačke javnosti. Doblanović Šuran pristupila je pisanju i navedene knjige na temeljit i uzoran način koji se ogleda kroz valorizaciju dosadašnje relevantne historiografske literature i osobito do sada nepoznatih arhivskih vrela. *Differentia seu confinium* predstavlja nazobilaznu studiju u budućim obradama sličnih tema toga šireg područja.

*Elvis Orbančić*